

2016 • DECEMBER

MARIËNBURG

JAAR 33 • 05

MAGAZINE

VAN EN VOOR KRITISCH KATHOLIEKEN

ARM NEDERLAND

OVERLEVEN TOT HET EINDE

BROOD VOOR DE ARMEN

EERSTE INDRUKKEN RELIBAZAAR

GEVLUCHT EN BESCHADIGD

EEN UTOPISCHE WERELD

COL OF ON

MARIËNBURG MAGAZINE
IS EEN UITGAVE VAN DE
GELIJKNAMIGE VERENIGING
VAN KRITISCH KATHOLIEKEN EN
VERSCHIJNT VIJFMAAL PER JAAR.
EERDER HEETTE DIT BLAD
'NIEUWSBRIEF' EN 'MV-NU'.
OVERNAME VAN ARTIKELEN
IS TOEGESTAAN MITS VOORAF-
GAAND CONTACT MET DE
REDACTIE.

© 2016 MARIËNBURG
ISSN1878-8734

WEBSITE

www.marienburgvereniging.nl

REDACTIE

eindredacteur: Lambert van Gelder
eindredactie deze editie: Arthur van Tongeren
hoofdredeacteur: Tammo ten Berge
redacteuren:
Leon Goertz
Ad Krijnen
Leo Le Large
Jacques van Leeuwen

REDACTIE-ADRES

Per post: Archipelstraat 286,
6524 LR Nijmegen
Per e-mail: redactie@marienburgvereniging.nl

VORMGEVING

N-ything Design, Boxmeer

DRUK

Bek maakt communicatie, Veghel

LIDMAATSCHAP / ABONNEE

Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt
€ 35,- per jaar; daarbij is het abonnement
op 'Mariënburg Magazine' inbegrepen.
Abonnement zonder lidmaatschap € 25,- per
jaar.
Losse nummers € 5,-. Aanmelden bij het
secretariaat of via de website.
IBAN: NL77 RABO 0329 9215 68;
BIC code : NLRABO2U.
De Mariënburgvereniging is ANBI erkend.
Betaling via automatische incasso heeft de
voorkeur.

BESTUUR MARIËNBURG

Harrie van den Akker, voorzitter,
06-48590171
Julia van Wel, secretaris, 06-21294252
Ed Schreurs, penningmeester, 0499-376480
Michel Besnard, lid, 040-2810073
E-mail: bestuur@marienburgvereniging.nl

SECRETARIAAT

Postbus 675-3800 AR Amersfoort
Tel. 033-4690070
E-mail:
secretariaat@marienburgvereniging.nl

04

OP DE RAND VAN EEN LEEG ZWEMBAD
MARINUS VAN DEN BERG

08

IMPRESSIES VAN DE RELIBAZAAR
LIDY VERDEGAAL

10

ARM NEDERLAND
TAMMO TEN BERGE

11

ER ZIJN ZOVEEL ONOPLOSBARE
MENSEN
LIDY VERDEGAAL

14

KERSTMIS VAN ALLE KANTEN...
LEO LE LARGE

17

GEVLUCHT & BESCHADIGD
CHRISTINA ÖZLEM GEISLER

20

DE VERLOSSER
ARTHUR VAN TONGEREN

21

DE WERELD VOLGENS GNRAMPFS
RIK BRONKHORST

24

VLUCHT NAAR EGYPTE

EN DE COLUMNS

07 Huub Schumacher: Tamtam in het klooster
16 Erik Jurgens: Op de wolken des hemels
20 LLL: Kerst
23 Leon Goertz: Lelletje

**1000 STEMMEN ZINGEN –
50 JAAR KATHOLIEK NEDERLAND**

Mariënborg en Ekklesia Amsterdam organiseren een manifestatie met een concert en een ontmoetingsmarkt.

Het is immers 50 jaar geleden dat Bisschop Bekkers overleed en dat de Nieuwe Katechismus werd gepubliceerd; het is tijd om te kijken naar het positieve dat er sindsdien ontwikkeld is binnen de katholieke kerk.

Plaats en tijd: 30 december
12.30 – 16.00 uur,
Eindhoven, Muziekgebouw

De entreeprijs is 19,50 euro
Maar...als lid en abonnee van
dit magazine krijgt u
5 euro korting

Meld u aan via de website
www.marienburgvereniging.nl

**BESTUUR EN REDACTIE VRAGEN
AAN ALLEN DIE DIT LEZEN OM:**
– FAMILIE, VRIENDEN EN KENNISSEN TE
WIJZEN OP HET BESTAAN VAN MARIËNBURG
MAGAZINE EN HEN TE ENTHOUSIASMEREN
OM EEN ABONNEMENT TE NEMEN;
– ADRESSEN VAN KANDIDATEN VOOR
TOEZENDING VAN EEN PROEFNUMMER
AAN HET SECRETARIAAT DOOR TE GEVEN;
– ADRESSEN DOOR TE GEVEN
VAN DEGENEN AAN WIE MEN EEN
GESCHENKABONNEMENT WIL GEVEN.

Het volgende nummer verschijnt begin
maart 2017. Bijdragen uiterlijk half
januari aan het redactie-adres.

DE REDACTIE IS WEER UITGEBREID

Naast de vijf jarenlang getrouwe dienders is de redactie van Mariënborg Magazine in 2016 uitgebreid met twee nieuwe redacteuren. Begin dit jaar heeft Arthur van Tongeren zich aangesloten, met ingang van 1 september is Tammo ten Berge aangetreden als hoofdredacteur.

De missie van ons magazine is het laten klinken van het kritisch katholiek geluid. Kritisch katholieken zijn er in soorten en maten, maar bij Mariënborg zijn het mensen die zich met elkaar verenigden rond de resultaten van Vaticanum II en van het Pastoraal Concilie.

Het kritisch katholiek geluid van onze lezers heeft zich in de loop van de tijd ontwikkeld. In de begintijd van Mariënborg, in de jaren 80, stonden het oecumenisch elan in de r.-k. kerk en de wervingskracht voor de jeugd centraal – inmiddels weten we dat die ontwikkelingen anders gelopen zijn dan we destijds in ons jeugdige enthousiasme dachten.

Het was een rouwproces, waarin we veel hebben geleerd. Zoals elk rouwproces was het gericht op de toekomst, in dit geval de toekomst van kerk en geloof: leren hoe verder te gaan ondanks hetgeen ons ontvallen is. We zijn erin geslaagd ons aan te passen.

De weg van de barricades hebben we verlaten. Ook vele vertrouwde eeuwige waarheden hebben we achter ons gelaten. Velen van ons komen misschien niet vaak meer in de kerk, maar wij zijn en blijven onverdroten katholiek – levend in en vanuit een religieuze traditie die ons veel gebracht heeft.

De redactie wenst u een gezegend kerstfeest, gezellige feestdagen en een goede jaarwisseling. We gaan ook in het nieuwe jaar weer onversaagd verder om uw kritisch geluid, uw ervaringen en uw visie op geloof, kerk en wereld te vertolken in ons magazine.

RED ACTIE IE INFO

NIEUWE HOOFDREDACTEUR

Op voordracht van de redactie heeft het Mariënborgbestuur de heer **Tammo ten Berge** benoemd tot hoofdredacteur van dit magazine. Ten Berge is al sinds 1983 lid van Mariënborg en heeft binnen de vereniging al vele werkzaamheden verricht.

Zo was hij actief binnen het bestuur, de redactie van MV-nieuws en lid

van zowel de PR- als de congrescommissie. Hij studeerde filosofie en wiskunde en is woonachtig in Simpelveld (Zuid-Limburg).

"JE MOET JE VOORSTELLEN DAT ER IEMAND IS VAN WIE JE ZIELSVEEL HOUDT EN OMGEKEERD. EN DAT VOELT ALSOF JE EEN KRAAN IN JE BUIK HEBT ZITTEN, WAAR CONSTANT WATER UIT KOMT. ER KOMT ZOVEEL WATER UIT DAT JE HET GEVOEL HEBT DAT JE ER EEN HEEL ZWEMBAD MEE ZOU KUNNEN VULLEN EN VOOR EEUWIG MET Z'N TWEEËN OP HET WATER ZOU KUNNEN DRIJVEN. MAAR ALS IEMAND STOPT VAN JE TE HOUDEN, IS HET NET ALSOF DIE DIE EEUWIGE KRAAN DICHTDOET. EN HET GEKKE IS: EXACT OP DAT MOMENT DAT DIE KRAAN DICHTGAAT, IS IN EEN KEER HET HELE ZWEMBAD LEEG. IN ÉÉN KEER MOET JE JEZELF OPRAPEN VAN DE BODEM VAN EEN LEEG ZWEMBAD EN ELKE DAG VRAAG JE JE AF OF ER OOIT WEL WATER IN DAT ZWEMBAD HEEFT GEZETEN."

OP DE RAND VAN EEN

LEEG

ZWEMBAD

Overleven tot het einde

Deze metafoer is te lezen in de roman *We komen nog één wonder tekort* van de jonge Vlaamse schrijfster Rebekka de Wit (1). Ze maakte veel indruk op zondagmorgen 25 september toen ze in gesprek was met Annemiek Schrijver in het programma De Verwondering. Haar roman maakte op mij ook veel indruk. Hoe een vader met jonge kinderen op vakantie gaat na de dood van zijn vrouw, hun moeder. Hoe ze ieder hun eigen verdriet wel en niet tonen en delen. De roman is niet zonder humor, de kijk is oorspronkelijk en stelt vragen om over na te denken. Onder meer over de moderne opvatting dat je steeds te kiezen hebt.

Je kunt in je leven van iemand zielsveel houden, maar dat gevoel voor iemand kan ook doodgaan. Of je leeft wel met iemand verder – “ik kan niet tegen alleen zijn”, zei een man van 70 – maar het gevoel is dood. Ik ontmoette hem op straat. Hij voelde zich ook niet meer thuis in de wijk waarin hij altijd had gewoond. Een volkswijk die nu een yuppenwijk is. “De volgende generatie vind het mooi en mist niets, maar ik mis de gezelligheid en de mensen van toen. Nu leeft men na zessen in huis en toen op straat.

Je zag elkaar. Veel leeftijdgenoten zijn al overleden.” Hij leefde nu met zijn derde vrouw. De eerste twee waren overleden. Het is de week tegen de eenzaamheid, waarvoor hier in Rotterdam veel aandacht is. Er worden vrijwilligers gevraagd om te praten met – luisteren naar eigenlijk – ouderen. Vooral van boven de 80. Daar zouden de meest sociaal-geïsoleerde ouderen zijn. Het valt me op hoe er steeds gepraat wordt over sociaal-geïsoleerden. Ik hoor weinig over de emotioneel-geïsoleerden. Ik weet niet of dat begrip bestaat maar ik ga het hier gebruiken.

Je kunt in je leven van iemand zielsveel houden, maar

ook van iets. Je kunt ergens voor gaan. Je kunt de tijd van je leven hebben. Je kunt je ergens als een vis in het water voelen. Je kunt vol goede hoop zijn dat gewenste veranderingen en vernieuwingen zich door zullen zetten. Veel mensen die zich kritisch katholieken noemen kenden dat gevoel in de tijd van paus Johannes XXIII, bisschop Bekkers.

Ik wandelde in september van Engelen naar Heusden over het Maaspad en dacht aan de tijd van de Pax Christi-voetochten. De triomfale intocht op zaterdag in de Bossche kathedraal en de massale viering in de veemarkthallen.

VERANDERENDE TIJDEN Je kunt nu soms bijna niet meer vertellen waarom je zo vol was van die nieuwe tijd die doorbrak. Van het enthousiasme. Er leek weinig twijfel, en wie twijfelden of aarzelden of wilden tegenhouden die zouden nog verbaasd staan. Het laatste wonder leek te gaan gebeuren. Ieder die volop in die tijd heeft geleefd en nu alsmat ouder en ouder is geworden, heeft een eigen verhaal en zijn of haar eigen vervolgeschiedenis. Nu sluiten kerken, zijn ze overdag vaak gesloten als je er langs wandelt, kijken mensen op zondagmorgen naar de verwondering en/of naar het geloofsgesprek met Leo Fijen, maar ze bezoeken hun eigen parochie niet meer. Parochies zijn fusieparochies en “je kent er niemand meer, ook de voorgangers niet”, hoor ik vaak. Ik merk dat er steeds vaker geen beroep meer gedaan wordt op een parochie als het gaat om een uitvaart. Bij uitvaartondernemers hebben veel priesters een slechte naam gekregen werd me verteld. “Er kan tegenwoordig niets meer...” Er is meer dan ooit vraag naar aandacht voor het persoonlijke. Ook het sterven en het zich voorbereiden daarop kennen steeds meer nieuwe rituelen. Wilde rituelen in de ogen van sommigen, maar ik zou ze liever warme rituelen willen noemen. Hier werp ik de vraag op of kritische katholieken of mensen die zich katholiek voelen maar veel minder kerkgangers zijn geworden, anders

Er moet steeds meer, maar ik hoor ook de mensen die weggaan, die een hotel opzoeken, die naar kloosters gaan en de mensen die zich steeds meer uitgesloten voelen.

sterven in deze tijd. Ik zie daar signalen van, maar ik laat dit nu even rusten. Ik ben benieuwd of u die dit leest dit ook opmerkt en herkent...?

Ik keer terug naar dat zwembad. Ik zou met u aan de rand van dat zwembad willen gaan zitten en luisteren naar die kraan en dat water in je buik. De tijd dat je dacht: dit is voor eeuwig, het kan niet stuk. En ik zou willen luisteren naar de vraag: hoe is het verder gegaan. Het ligt misschien al een hele tijd achter je dat je naar het werk ging, dat de kinderen trouwden, dat je nog in een vol klooster woonde of dat je besloot om als religieus op jezelf te gaan wonen. Toen kwamen de klooster-sluitingen, soms een nieuwbouw waar ook gewone burgers kwamen wonen. Of je moest je huis verlaten en ging op een appartement wonen, kleiner. Of de kinderen gingen ver weg. En niet iedereen heeft kinderen en kleinkinderen. Of het verdriet van een echtscheiding kwam op je pad en je weet hoe daar vroeger over werd gesproken; en beluister je nu goed dat deze Paus vanuit een ander hart spreekt als het gaat om relaties, als het gaat om deelname aan de communie? Je kunt je door het kerkelijk spreken nog eens extra uitgesloten voelen. Er zijn in onze tijd ook veel religieus daklozen. Er is veel lijden aan de binnenkant dat niet gezien, niet opgemerkt wordt of onderschat. Wat van waarde voor jou is verliezen, kan ook voelen als dat zwembad waar het water koud wordt en dat leegloopt. Zijn er plekken waar je over deze zaken zo kunt praten dat je je verstaan voelt? Zijn er veilige vertrouwde plaatsen, mensen, vreemden soms, bij wie je je veilig, emotioneel veilig voelt, in wie je vertrouwen hebt... Mensen die niet adviseren of oplossen maar proberen je te verstaan. Mensen die ook verstaan dat niet alle eenzaamheid opgelost kan worden, maar soms wel verlicht. Mensen die je helpen om je eigen eenzaamheid draaglijk te maken.

VROLIJK KERSTFEEST Op heel wat kaarten wordt ons een vrolijk kerstfeest gewenst. Zalig en gezegend is bijna voorbij. Lees dit niet als een zure opmerking, maar als een signaal. Het gaat om erkenning en herkenning. In de loop van de tijd ben ik de paradox gaan zien dat het erkennen van het zware ons kan verlichten. Veel troost wil opmonteren, vrolijk stemmen, sust, onderschat, vergelijkt, maar luistert niet naar het unieke en kan niet zwijgen. Soms kan iemand niet praten en wil ook niet getroost worden. Het gaat dan niet om troosten maar om erkennen.

Op een vuilniswagen van de ROTEB in Rotterdam las ik de volgende dichtregel van Hester Knibbe: *“Soms eet een zwijgzaamheid mee aan tafel, die zich moeilijk laat ompraten.”*

De maand december, de maand van de Adventtijd, is omgedoopt tot een feestmaand. Het is een maand waarin eindejaarsdrukte de stilte heeft verdrongen. Er moet steeds meer, maar ik hoor ook de mensen die weggaan, die een hotel opzoeken, die naar kloosters gaan en de mensen die zich steeds meer uitgesloten voelen. Het is ook de maand waarin extra gevoeld wordt wie er niet meer zijn, wie er niet willen zijn, wie wegblijven. Al jaren kom ik in december samen met Ouders van een Overleden Kind. Zo'n honderd mensen komen, sommige al 20 jaar. Bijna iedereen brengt een foto mee, schrijft de naam op een “vlinder” en steekt een kaarsje aan. “Hier kunnen we de naam noemen zonder commentaar als.....denk je er nu nog steeds aan.”(2) Het is een warm gebeuren. Ook dit verhaal is als de metafoor van het zwembad: “met de mensen van voorbij (Hanna Lam) met de dingen van voorbij waarmee je verbonden was, blijf je verweven.” Ze mogen genoemd worden. Ze leven in je. Ze zijn dichterbij dan vaak gezien wordt. Je wordt er weer warm van als je erover hoort of vertellen kunt, als er een lied is dat je weer onderdompelt in dat zwembad. Dan kan er iets anders gebeuren dan de opgelegde, voorgedrukte vrolijkheid.

GEPASTE AANDACHT Het is me steeds meer opgevallen dat de evangelische kerstverhalen helemaal niet zo vrolijk zijn: van huis weg moeten, geen goede overnachtingsplaats vinden, vluchten vanwege doodsb bedreigingen. In december zijn er ook de mensen die zeggen liever dood te zijn dan nog te leven, mensen met een kistverlangen, zoals een dichter schreef. Er zijn mensen die zich afvragen of ze er in het nieuwe jaar nog zullen zijn. Er zijn de mensen die juist in de maand december een dierbare verloren. De mensen die juist in december op straat gezet zijn en hun werk verloren. Ook die verhalen moeten in het licht gezet worden. Ook die verhalen vragen om aandacht. Telkens moet gezocht worden naar gepaste aandacht...aandacht die niet neerdrukt maar die kijkt en ziet.

(1) Rebekka de Wit, **We komen nog één wonder tekort**, roman, Atlas Contact 2015

(2) Zie ook **Noem mijn naam** van Daan Westerink en Marinus van den Berg, Adveniat 2016

Marinus van den Berg, wandelt, schrijft en doet wat op zijn levenspad komt sinds 1 januari 2016 en was 40 jaar pastor/geestelijk verzorger in verpleeghuizen en de gezondheidszorg in Apeldoorn/Almelo en Rotterdam. Publiceerde o.m. **Rouwen in de tijd**, **Lijden verlichten**, **Levenspaden** (met Wim Huijser). In maart 2017 verschijnt **Sterven kost tijd** bij ten Have

IK SLUIT AF MET EEN
TEKST

Stil.

Stil brand ik een kaars
voor jou

Stil brandt ze voor jou

Stil ben ik om jou
Stil brand jij door in mij

Stil waren we soms
Stil in verbondenheid

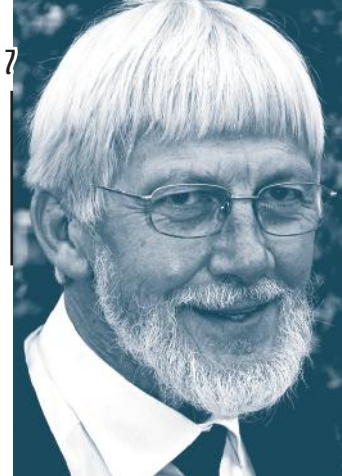
Stil en leeg is het nu
zonder jou
Stil omarm ik jou
met het licht van deze
kaars

Marinus van den Berg

HUUB SCHUMACHER

TAMTAM IN HET KLOOSTER

Moet je je eens voorstellen... je zou als trappistenbroeder maar je hele leven lang, 'n keer of zes per dag, jaar in jaar uit – met je achterwerk hangend tegen zo'n blok hout op de onderkant van je opgeklapte koorbankzitting – God lof zingen! Behalve fikse eeltbanden zul je er dan toch ook een beeld van God op na moeten houden dat tegen de lange duur bestand is. Je moet er toch niet aan denken dat je bij elk rondje-kapel, om het wat raar te zeggen, God iedere keer weer moet 'veroveren'; telkens weer moet afwachten of je Hem dit keertje wel of niet 'soms even ziet'... Schei toch uit! Een geroutineerde monnik laat zich niet ziek maken door modieuze fratsen-van-buiten zoals 'misschien is God er wel... misschien ook niet'. Ben je mal; elke dag, zes keer, zingt hij daar op datzelfde plekkie zijn lied voor zijn gebeitelde oudste en beste Bekende. Het is z'n vak. Punt uit. Dat gezeur over een veranderend godsbeeld...

Lieve lezer, je raadt nooit wat ik vertellen wil? Dat zekere van die monniken... het is maar schijn! Ook bij hen, zo bleek laatst, zit God niet gebeiteld. Ga even met me mee naar het Belgische trappistenklooster waar ook mijn goede bekende, Antoon, broeder is. Moeder, wat een tamtam gaf het, toen de monniken aldaar er lucht van kregen dat God misschien wel eens veranderd zou kunnen zijn! Het klooster was te klein! Iedereen over z'n toeren! Wat was er gebeurd? Wel, ik had boekhandel Berne de opdracht gegeven mijn boek 'God wat ben je veranderd...!' naar broeder Antoon op te sturen. Na een maand bleek het echter nog altijd niet te zijn aangekomen, terwijl Berne bij hoog en bij laag beweerde dat ze het naar het goede adres gestuurd had. Broeder Antoon informeerde herhaaldelijk bij 'de broeder die over de post ging' waar het dan toch gebleven kon zijn. Als rechercheur-in-toog zocht die zich een ongeluk, maar mooi geen boek 'God wat ben je veranderd...!'

Ten einde raad werd Vader Abt ingeschakeld. Die sloeg groot alarm. Met de nodige tamtam klonk het tot in alle kloostercellen: het boek zóu en móést gevonden worden! Iedereen zocht tot in z'n wasbox en tussen zijn hemden of daar de veranderde God per ongeluk in terecht gekomen was of dat het boek er, god weet het, door een verbeterd orthodoxe medebewoner – gruwend van dit ketters geschrift – stiekem was gedumpt om het voorgoed onschadelijk te maken. Toen ook nog eens gefluisterd werd dat er achter het boek een 'echte theoloog' zat, joeg dat ieders speurinzet nog eens extra omhoog. Maar, niks hoor... geen 'God wat ben je veranderd...!'

Toen greep Vader Abt hoogstpersoonlijk in. Hij greep de telefoon en bestelde bij Berne maar liefst twee exemplaren: één voor broeder Antoon en één voor de bibliotheek. Het tweede heeft de bibliotheek nog altijd niet gezien. 'Dat zal nog lang duren', zo liet Antoon me laatst in een smakelijke brief weten, want iedereen wil het lezen. Nou jij!

CO
LU
MN.

TEKST

LIDY VERDEGAAL

FOTO'S

LIDY VERDEGAAL / EXTERN

IMPRESSIES VAN DE RELIBAZAAR

Utrecht, vergadercentrum Domstad, zaterdag 29 oktober 2016.

GEEN TRADITIONEEL MARIËNBURGCONGRES DIT JAAR. DE DOELGROEP WAS OOK BREDER, ER WAS GEWORVEN VIA DIVERSE INTERNETSITES, WAARONDER NIEUWWIJ. NL. DOEL VAN DE DAG WAS HET KENNISMAKEN MET NIEUWE VORMEN VAN GELOFSBELEVING, ZOEKEND NAAR HET ANTWOORD OP DE VRAAG OF ER EEN TOEKOMST IS VOOR HET GELOOF VAN CHRISTENEN. ER WAREN 200 MENSEN NAAR UTRECHT GEREISD. NAAST VASTE CONGRESGANGERS VEEL ONBEKENDE GEZICHTEN, WAARVAN NOGAL WAT NIET-LEDEN. VRIJWEL ALLEMAAL 60-PLUS, DAT WEER WEL. JAMMER GENOEG MOEST DENIS HENDRICKX, ABT VAN BERNE, DIE ZOU SPREKEN OVER DE TOEKOMST VAN HET RELIGIEUZE LEVEN, AFZEGGEN. VOOR DAT THEMA WAS JUIST HEEL VEEL BELANGSTELLING. MANUELA KALSKY, JOKE LITJENS EN CAREL TER LINDEN BLEKEN PUBLIEKSTREKKERS. VOOR DE ZEN-MEDITATIE VAN HENK

JONGERIUS HADDEN ZICH OVERIGENS OOK 50 MENSEN INGESCHREVEN. MAAR DE TWEE WORKSHOPS VAN STER-SPREKER HUUB SCHUMACHER WAREN HET EERST VOLGEBOEKT. BIJ ZIJN TWEEDE SESSIE, 'S MIDDAGS, ZATEN DE DEELNEMERS IN ZIJN ZAAL ZELFS TOT IN DE VENSTERBANKEN. HET BLEEK DAT ER VEEL MENSEN TUSSEN ZATEN DIE DOOR DE ENTHOUSIASTE VERHALEN VAN DEELNEMERS AAN DE EERSTE WORKSHOP WAREN GETRIGGERD OM HUN PROGRAMMA OM TE GOOIEN EN OOK NAAR SCHUMACHER TE GAAN. OPMERKELIJK WAS VERDER DAT HEEL WAT DEELNEMERS ZICH TERDEGE HADDEN VOORBEREID IN DE VERWACHTING EEN EIGEN INBRENG TE KUNNEN HEBBEN. HET WAREN IMMERS WORKSHOPS! MAAR IN DE 45-MINUTEN-SESSIES KONDEN ZIJ NIET ECHT UIT DE VERF KOMEN. TWEE VAN HEN, TANJA VAN HUMMEL EN JANNES MULDER, DOEN OP DEZE BLADZIJDEN ALSNOG HUN VERHAAL.

Julia van Wel, voorzitter voorbereidingscommissie en secretaris van het bestuur van Mariënburg:

“Wij hadden het ons als organisatie niet gemakkelijk gemaakt, met 24 workshopbegeleiders die in vier rondes 36 workshops gaven in 9 zalen. Maar het is, op wat kleine logistieke problemen na, goed

verlopen. Goede sfeer, tevreden mensen, workshops pico bello.”

verhalen. Hoe het congres er volgend jaar uit moet zien weet ik nog niet. We krijgen nu eerst ons grote zangspektakel op 30 december a.s. in het Muziekgebouw in Eindhoven, onder de titel 50 jaar katholiek in Nederland. Dat organiseren we samen met de Ekklesia Amsterdam. We willen weer 1000 stemmen bij elkaar brengen om Oosterhuis te zingen, net als op 14 maart 2014.”

Piet de Vos (70), Bemmelen. Lid van MB sinds 1985. Deelnemer.

Henk Baars, lid voorbereidingscommissie en tot april 2016 voorzitter van Mariënburg:

“Het congres had dit jaar een ander format. We zijn nu meteen begonnen met de inhoud, geen plenair gedeelte dus. Goede inleiders vandaag, goede

“In al die jaren dat ik lid ben van Mariënburg heb ik maar een keer eerder een congres bezocht, maar deze Relibazaar was een positieve ervaring. De workshop van Hans Opschoor over duurzaamheid vond ik heel goed, maar mijn favoriet van vandaag was de oud-katholieke aartsbisschop Joris

Vercammen. Hij gaf een schets van de functionalistische manier waarop de r.-k. kerk nu wordt geleid, alsof het een bedrijf is, en hij gaf ook aan hoe het beter kan.”

Mia Janssen (71), Swolgen (L.) Lid van MB sinds 1985. Deelnemer.

“Hoewel ik vanaf het begin lid ben heb ik nooit eerder een Mariënburgcongres bijgewoond. Ik vond het engagement van de inleiders, maar ook van de deelnemers, inspirerend. Franck Ploum heeft mij door zijn verhaal over de opbouw van de Ekklesia Breda waardevolle tips gegeven die ik kan gebruiken in ons decanaat, waarin ik actief ben. Huub Schumacher heeft mij diep geraakt door zijn positiviteit en zijn geloof in God. Ik herkende er mijn eigen ervaringen in en ik werd door hem tot tranen toe geroerd.”

Jos van Eijden (72), Den Haag. Lid van MB sinds 2010. Deelnemer.

“Dit is pas de derde keer dat ik op een Mariënburgcongres ben, maar ik ging vroeger wel altijd naar manifestaties van de Acht Mei Beweging. Binnen de Haagse Dominicus, waarvan ik bestuurslid ben, organiseren we ook veel. Vandaag was het vooral Manuela Kalsky die er voor mij uitsprong, vanwege de interactie met de deelnemers die zij op gang wist te brengen. Ook de workshop van predikant Carel ter Linden vond ik heel boeiend. De Relibazaar krijgt van mij een 8.”

Tanja van Hummel (29), Arnhem. Geen lid van MB. Deelnemer.

Is filosoof en stafmedewerker van het Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving (DSTS). Ze koos uitdrukkelijk voor het geloof, verbleef lang als vrijwilliger in Taizé en was drie jaar huisgenoot van de Dominicaanse gemeenschap in Huissen. Woont de Relibazaar bij namens Nieuw-wij.nl, waarvan zij redacteur is.

Tanja:

“In de reacties van deelnemers bij de workshops van Mgr. Joris Vercammen en Huub Schumacher vond ik opvallend dat zoveel mensen zijn blijven hangen in oude godsbeelden. Ik begrijp dat het moeite kost je daarvan los te maken. Want wat komt er

voor in de plaats? Niets? Iets? Liefde? Toen ik de transitie van mijn kinderlijke naar het volwassen geloof doormaakte, ging ik dezelfde stadia door. God was iets, werd liefde, maar is nu voor mij God, die ik aan kan spreken met U en Jij. Ik heb er een persoonlijke relatie mee. Die relatie voed ik in de kerk, in de stilte en in mijn persoonlijk gebed. Mijn God heeft niet de aarde geschapen (wie of wat dat wel heeft gedaan, weet ik niet), en ik vraag hem niet om cadeautjes. Geloven krijgt vorm in de relatie met mezelf, de mensen en de wereld, waarbij de relaties gevoed en gesteund worden door vertrouwen. Dat vertrouwen heeft alles te maken met God die mij leert dat ieder mens een kind van God is. Toen ik in de theepauze nog napraatte met Huub Schumacher over de godsvraag, bleek er met hem van een generatiekloof geen sprake te zijn. Wij gebruiken dezelfde woorden.”

Jannes Mulder (76), Rotterdam. Geen lid van MB.

Deelnemer.

Werkte als internist-oncoloog in het Kanker Instituut van het Erasmus Medisch Centrum. Daar kwam hij in aanraking met de dood en met rituelen rond sterven. Houdt zich bezig met onderzoek naar rituelen en gebaren. Ervaart dat veel mensen, vooral voorgangers, kennis over de kracht van symbolische gebaren goed zouden kunnen gebruiken. Hij verwijst hen naar zijn twee websites over gebaren en rituelen. Woont de Relibazaar bij om te horen wat de nieuwste uitingen van spiritualiteit en religiositeit zijn.

Jannes:

“Ik heb met interesse jullie boekentafel bekeken (van uitgeverij Dabar, LV). Religie, is nooit weg geweest, floreert weer. Rechts op de reli-boog bevinden zich de traditionele katholieken en andere oer-christenen, die hun godsdienst strak uitoefenen. Links zitten de ietsisten, die zich met spiritualiteit bezig houden. Veel mensen hier op de Relibazaar bevinden zich ergens in het midden. Ik ben als agnost vooral geïnteresseerd in die middengroepen. Ik zie jongeren die behoefte hebben aan stilte en reflectie en nieuwe rituelen ontwikkelen. Oude rituelen herleven, zoals het vasten door katholieken, ook geïnspireerd door de ramadan. Allerzielen zit in de lift. Vandaag viel mij in de verschillende workshops weer op dat christenen zo vaak ervan overtuigd zijn dat zij het bij het rechte eind hebben. Ik ben huiverig voor dat gevoel van meerderwaardigheid, dat mondt uit in missie bedrijven, het eigen gelijk opdringen aan anderen. Ook bijvoorbeeld moslims hechten aan hun rituelen en willen geen ongevraagd commentaar op hun wijze van geloven. “Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet”. Ik richt mijn blik op de toekomst, niet op de waan van de dag, vandaar mijn gebaar op de foto.” ●

ARM NEDERLAND

36 miljoen euro: zoveel geld hebben de gezamenlijke kerken in 2015 besteed aan individuele en collectieve hulp aan mensen die in armoede verzeild waren geraakt. Dat is een van de uitkomsten van het alweer 7e onderzoeksrapport **Armoede in Nederland** van de gezamenlijke kerken in Nederland. Het aantal hulpvragen steeg van bijna 40.000 in 2012 naar 50.000 in 2015. Kerkelijke vrijwilligers hebben aan contacten en individuele ondersteuning 550.000 uren besteed.

Armoede is geen taboe meer voor kerkmensen. Belangrijker nog dan de cijfers, aldus bisschop de Korte, zijn de ontmoetingen: mensen die in armoede zijn terechtgekomen worden gezien, tellen mee.

Ruim een op de tien Nederlanders leeft op of onder de armoedegrens. In de kerken leeft dat bewustzijn. Met onderzoeken als deze signaleren zij de problemen en roepen zij de overheid en politiek op om de armoede in Nederland te bestrijden. Kerken zijn morele instanties, nogmaals aldus de bisschop, zij willen een moreel kompas aanreiken aan de samenleving om te komen tot een effectieve aanpak van armoede.

Het onderzoek vond plaats onder plaatselijke diaconale organisaties. Hoe komen zij in contact met mensen die in de knel zijn geraakt? Wie zijn de mensen die zij tegenkomen en met welke

problemen hebben zij te kampen?

De meeste armoede werd opgespoord door signalen van pastores, ouderlingen, diakens en gemeenteleden. Maar ook contacten met voedselbanken, de sociale diensten, WMO-teams, wijkteams leidden tot het vinden van mensen die in de knel zijn geraakt.

Voor overheden en politici is belangrijk te weten wie de mensen zijn die in armoede verkeren. Het blijkt een gemêleerd gezelschap: mensen zonder betaald werk, alleenstaande ouders met kinderen, asielzoekers en vluchtelingen, mensen met psychische problemen, ouderen, mensen met chronische ziekte of beperking, mensen met een restschuld van een hypotheek.

De belangrijkste reden waarom mensen in armoede raken of blijven, is de groeiende schuldenproblematiek. Als je langdurig moet rondkomen van een laag inkomen, kun je niet reserveren voor tegenvallers en ontsnap je niet aan armoede. Eigen bijdragen en eigen risico's in de zorg, en terugvordering van zorg- en woontoeslagen zijn belangrijke veroorzakers van financiële problemen.

René de Reuver, scriba van de PKN, en bisschop Gerard de Korte boden het rapport eind oktober aan namens de gezamenlijke kerken.

Christien Bronda, directeur Participatie en Decentrale Voorzieningen bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid nam het in ontvangst: 'Er staat niets in het rapport waar ik het niet mee eens ben'.

Vanuit de politiek was Carola Schouten (CU) aanwezig. Schouten schaamde zich voor de toename van de armoede in de laatste jaren. Zij zou overigens liever het woord *dienen* willen gebruiken in plaats van *helpen*. In de Tweede Kamer gaat zij vragen stellen aan staatssecretaris Jette Klijnsma. ●

"ER ZIJN ZOVEEL ONOPLOSBBARE MENSEN"

IN GESPREK MET BROODPATER GERRIT POELS (87)

Poels met zijn fiets vol tassen brood in de nacht.
 Foto: Bram Budel
 (Brood is door redactie aan foto toegevoegd)

mENSEN MET GEEN CENT IN HUN PORTEMONNEE. VOORMALIG PATER MSC GERRIT POELS IS, ZO ZEGT HIJ ALTIJD, GEEN HULPVERLENER, MAAR HIJ HELPT. TOT JUNI VAN DIT JAAR BRACHT HIJ IEDERE NACHT, ZEVEN DAGEN IN DE WEEK, PER FIETS BROOD NAAR ZO'N 70 ADRESSEN IN DE STAD. IN HET DONKER, OM DE MENSEN NIET TE BESCHAMEN. DE PLASTIC TAS MET BROOD HING HIJ AAN DE DEURKLINK, EEN SPIJKER OF EEN POORTJE. ELKE NACHT 30 KILOMETER, ZES UUR AAN EEN STUK, ZES-EN-TWINTIG JAAR LANG. DAT LUKT HEM NU NIET MEER. MAAR DAARNAAST STELT HIJ, OOK AL VELE JAREN, OM 14.00 UUR DE SCHUUR ACHTER ZIJN HUIS IN DE TILBURGSE WIJK GOIRKE-HASSELT OPEN, EN KUNNEN MENSEN DAAR ZELF HET DIE OCHTEND DOOR BAKKERS AFGELEVERDE BROOD-VAN-GISTEREN, SOMS VAN EERGISTEREN, KOMEN OPHALEN. PLUS ANDERE ETENSWAREN DIE OVERCOMPLEET ZIJN BIJ DE VOEDSELBANK, EN DAGELIJKS PER AUTO WORDEN GEBRACHT. EN BOVENDIEN GEDRAGEN KLEDING EN SOMS SPEELGOED EN SPULLETJES DIE 'S OCHTENDS BIJ HEM ZIJN AFGELEVERD DOOR ANDERE "NIKSERS", DE AANDUIDING VAN PATER POELS VOOR MENSEN DIE NIKS HEBBEN. ELKE MIDDAG KOMEN ER DAARVOOR ZO'N 100 MENSEN LANGS. DE EERSTEN STAAN AL OM 12.00 UUR IN DE RIJ. ZES DAGEN PER WEEK.

Klopt het dat u deze zomer bent gestopt met brood rondbrengen?

"Ik kreeg problemen met zien in het donker. Daardoor reed ik vaak ergens tegenaan en viel dan, met die zwaarbeladen fiets over me heen. Ik heb mijn mensen met pijn in mijn hart moeten zeggen dat ze het brood voortaan zelf bij mij thuis moeten komen halen, zoals veel anderen dat al jaren doen. Maar er zijn er bij die dat niet redden. Die hebben een alcoholprobleem of andere verslaving, of ze zijn psychisch niet in orde, of het gaat om een alleenstaande moeder met een huis vol kleine kinderen. Voor hen maak ik

FOTO

LIDY VERDEGAAL

Gerrit en Angeliek Poels. Foto: Mariënburg

> INTERVIEW •

nog steeds elke nacht een rondje van ruim een uur. Dus ik ben niet gestopt, ik ben geminderd.”

En u heeft ook een soort mini-voedselbank en een kringloopwinkel aan huis?

“Jazeker, maar zonder subsidie van de gemeente. Dat doe ik samen met mijn vrouw Angeliek, mijn pleegdochter Hulya en twintig vrijwilligers, die op toerbeurt helpen bij het selecteren van wat er binnenkomt en bij de uitgifte. De binding naar elkaar, van mijn volkje en onze vrijwilligers, allemaal mensen die het niet redden in onze samenleving, is hevig.”

U noemt de mensen die brood van u krijgen of die het komen halen “mijn volkje”. Kent u ze allemaal?

“Natuurlijk ken ik ze allemaal. Het gaat om een paar honderd mensen. De meeste ken ik zelfs nog uit de tijd dat Angeliek en ik Huize Poels runden, waar we tijdelijk onderdak gaven aan mensen in problemen. Dat hebben we gedaan van 1968 tot 1990. Dat waren bijna allemaal *on-oplosbaren*, zo noem ik mensen van wie de problemen niet verholpen kunnen worden. Zij waren dakloos geworden omdat ze schulden hadden of omdat ze teveel ruzie maakten, maar ze waren tegelijk ook analfabeet, verslaafd, of psychisch ziek. En ze hadden moeilijkheden met de instanties, met de papierwinkel. Nu, bijna dertig jaar later, zijn diezelfde mensen nog altijd onoplosbaar, en hun kinderen op hun beurt ook. Ik weet dat ik met het uitdelen van brood niets verhelp, dat ik dat doe is dus eigenlijk

dwaas. Maar daardoor weten zij zich gekend. Ze worden gezien en gehoord. Daar gaat het mij om.

‘s Middags houd ik ook spreekuur in de keuken. Ik kan maar zelden echt iets doen, maar door te luisteren help ik hun stress te verminderen.”

Jarenlang ging u ‘s avonds om half zeven slapen, om om één uur aan het werk te gaan.

Hoe vindt u het dat u nu tot vijf uur ‘s ochtends in bed kunt blijven?

“Och, ‘s nachts om een uur ben ik net als vroeger klaarwakker. En ‘s avonds om zeven uur ben ik kapot, dan kan ik nog net de trap opkomen. Ik raak dat ritme na 26 jaar, met in totaal 1 dag vakantie, nooit meer kwijt.”

Hoe komt het dat iedereen in Tilburg u nog steeds pater Poels noemt, terwijl ze weten dat u al tientallen jaren met Angeliek bent getrouwd en dat jullie zes pleegkinderen hebben opgevoed?

“Angeliek en ik zijn allebei in 1969 uitgetreden, toen wij al het opvanghuis runden dat later Huize Poels ging heten. Dat werk bleven we doen, dat was pastoraal werk. Dat is het werk wat we nu doen ook. Angeliek zegt altijd: *We zijn niet uitgetreden maar doorgelopen.*”

Over Huize Poels doet het verhaal de ronde dat iedereen daar altijd welkom was. Was dat ook zo?

“De moeilijkheidsgraad van die groep was groot: drank, andere verslavingen, schermutselingen, vrouwen op de vlucht voor hun man, al die mensen die aan de poort kwamen om moeilijk te doen.

Maar er waren wel degelijk regels! Bij de opname werd altijd afgesproken: dit is een huis waar je zo lang als nodig kunt wonen, maar hier wordt niet gevochten, niet gescholden, niet gejat, niet gehoord en gesnoerd, en niet ‘s nachts over de poort gekropen. Anders schuppen we je er uit. Als iemand toch de beest had uitgehangen werd hij er dus uitgeschuip. Dan lag die een nacht in de tuin. Maar dan namen we hem de volgende dag toch wel weer opnieuw op. We hebben in die 22 jaar 30.000 overnachtingen gehad.”

Waarom bent u gestopt met Huize Poels?

“Er konden eigenlijk zestig mensen worden opgenomen maar als er meer kwamen mochten ze van mij ook in de gang of in mijn kantoortje liggen. De gemeente vond dat niet goed, om subsidie te krijgen moest ik aan allerlei regels gaan voldoen. Dat was niets voor mij. Daarom heb ik in 1990 afscheid genomen en ben aan mijn tweede werk begonnen, het opzoeken van deze categorie mensen thuis

en brood bij hen bezorgen. Later is ook de Stichting Broodnodig opgericht. Dat is de Stichting die ons werk financieel ondersteunt en die ervoor zorgt dat onze pleegdochter Hulya binnenkort ons werk voort kan zetten.”

U bent een bekende Nederlander, u kreeg prijzen, u heeft een eigen website, in 2009 verscheen er een boek over u en u was al vaak op de TV. Vindt u dat verveelend?*

“Het hoort bij mijn werk. Zo kan ik de instanties in het land tonen hoeveel mensen het niet zelf redden. Die hebben immers geen stem.” ●

* ARJAN BROERS. EEN DWAAS BESTAAN. GERRIT POELS, BROODPATER. VALKHOF PERS, 2009. 107 BLZ.

Wie heeft brood genoeg

Wie heeft brood genoeg
voor zo grote hongerige menigte?

Woord dat zegt wat liefde is,
en weer zegt: de aarde delen,
recht is liefde, brood voor velen -
God is brood is mensenrecht?
Woord van God, God in ons, hou aan.
Eeuwig woord, alle-dagen-woord,
doe ons verstaan.

Hongerdood genoeg
voor zo grote goddeloze menigte.

Hand die kan wat liefde is,
maar niet doet: de aarde delen,
nieuwe levensbomen telen -
God de hand die mensheid voedt?
Hand, doe goed. God in ons, hou aan.
Kinderhand, grote-mensen-hand,
breng dood tot staan.

Mensengeest genoeg
voor zo grote mensgeworden menigte.

Geest die weet wat liefde is,
en volvoert: de aarde delen,
hoeveel liefde zal het schelen
of er god of niet-god is?
Mens, doe goed. God in ons, hou aan.
Levensgeest, alle-mensen-geest,
vuur liefde aan.

Wie is God genoeg
voor zo grote hongerige menigte?

GEZONGEN LIEDBOEK, UITG. KOK AGORA, KAMPEN, 1993

Kerstmis

VAN ALLE KANTEN...

IN DE EERSTE EEUWEN VAN HET CHRISTENDOM WERD ER GEEN KERST GEVIERD. HET SCHIJNT DAT DE ROMEINSE BURGERS WEL EEN VERJAARDAG VIERDEN EN DAT GEBRUIK INVOERDEN IN DE KERK. ZO KWAM MEN LANGZAAM TOT KERSTVIEREN MET ALS ONDERLIGGENDE GEDACHTE JEZUS' GEBORTE. HET GEBORTEJAAR VAN JEZUS IS ECHTER ONZEKER. EEN JAARTELLING KENDE MEN NIET EN VIA DE LENGTE VAN DE REGERINGS-PERIODEN VAN DE KEIZERS HAD MEN EEN SOORT TIJDSBESEF. EEN TELLING 'AB URBE CONDITA', VANAF DE STICHTING VAN DE STAD ROME, GEBRUIKTE MEN NIET. PAS IN HET JAAR 525 WERD ONZE HUIDIGE JAARTELLING ONTWERPEN.

Onder paus Johannes I stelde monnik Dionysius Exiguus vast dat Jezus op 25 december in het jaar 1 werd geboren. Achteraf klopte deze telling niet: Jezus zou in het jaar 4 vóór onze jaartelling geboren zijn. Intussen zit het Westen opgescheept met een opgelegde christelijke jaartelling en door missionering, maar vooral door handel met andere continenten, is deze oorspronkelijk religieuze jaartelling wereldwijd toonaangevend. Er gaat een gerucht dat men zoekt naar een nieuw beginpunt, maar dat stuit weer op andere problemen. Uitgaande van het ontstaan van het heelal zouden we in het jaar 13.769.433.396 leven.

In de vierde eeuw reisde Helena, de moeder van keizer Constantijn, naar het Heilige Land. Met een groot gevolg trok ze naar het stadje Betlehem en trof daar enkele herders aan die kennelijk familie waren van de oorspronkelijke burens van Maria en Jozef. In ieder geval wisten ze precies waar het kind Jezus geboren was. De basiliek die Helena

glas-in-loodraam van Charles Eyck in het voormalig Augustijnenklooster in Eindhoven

op die plek liet bouwen, is nog steeds de eerbiedwaardige plaats waar het allemaal begon. Een inmiddels zwart geworden steen – door de vele handen die hem beroerden – wijst nog preciezer de plek aan in de crypte. Eén van de mythen die het kind Jezus omringen is daar ontstaan. Elke belangrijke figuur, in welke traditie ook, moet tastbaar gemaakt worden vanaf het moment van geboorte. Maar hoe wist die familie na ruim driehonderd jaar nog waar de geboorte-grot was van een armoedig stel dat daar tijdelijk gewoond zou hebben? Dat daar herders bij geweest zijn lijkt logisch, maar de komst van een rijke karavaan met koningen, die wij ook verbloemd 'wijzen' hebben genoemd, is niet aannemelijk. Een vervelende opmerking komt van de archeologen, die daar geen enkele aanwijzing hebben gevonden dat het dorpje in de eerste eeuw bestond. Dit verhaal kan afgeleid zijn van Mattheus 2, vers 6: 'Betlehem, land van Juda, u bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit u zal een leider voortkomen, die herder zal zijn van mijn volk Israël.' Die leider, Jezus, werd toen al 'zoon van God' genoemd, maar dat was een joodse uitdrukking die niet de zwaarte van de uitleg van het concilie van Nicea had, God van God, eniggeboren zoon van de Vader. In die tijd was ook de maagdelijkheid van Maria nog niet uitgesproken en Anna wist

niet dat zij haar kind onbevlekt ontvangen had, dus zonder erfzonde. Die erfzonde bestond toen nog niet.

SATURNALIA EN KERSTFEEST Wat een vermoeiende reis zal het voor keizerin-moeder Helena in die tijd geweest zijn. Nauwelijks weer aan land gekomen en terug in haar paleis in Rome, moeten haar de luidruchtige feesten van de zonnewende hebben gestoord. Deze feesten genoemd naar de god Saturnus waren de saturnalia. De schrijver Seneca klaagde dat “het plebs zich te buiten ging”, en in de 1e eeuw schreef de jurist en staatsman Plinius de Jongere dat hij zich opsloot in zijn studeerkamer terwijl de rest van het huishouden uit zijn dak ging bij de saturnaliën. De keizers hadden geen greep op deze traditionele dagen, waarop de terugkeer van het zonnelicht breed gevierd werd. Keizer Augustus had wel al eerder ingegrepen en de tijd ervan tot drie dagen bekort. Een nieuwe kans was er voor keizer Constantijn, die van zijn moeder Helena het verhaal van Betlehem moest aanhoren. Voortaan werd de geboorte van Jezus gevierd op deze datum. Hij was immers het Licht van de wereld. Langzaam werd in heel het Romeinse Rijk, en dus Europa, op 25 december Kerstmis gevierd. Was het feest teruggebracht tot enkele dagen – de gelijksoortige midwinterfeesten in het noorden van Europa, de Joelfeesten, duurden zelfs twaalf dagen – op het concilie van Mainz in 813 werd besloten om het kerstfeest weer uit

te breiden tot vier dagen. Al die dagen was het verboden om te werken en elke dag kreeg een eigen karakter. De tweede in het teken van de dieren en de vierde voor de kinderen. Ging de vierde kerstdag al snel verloren, pas in 1773 werd in Nederland de derde dag officieel afgeschaft. In 1964 bepaalde de overheid dat beide kerstdagen officiële vrije dagen zouden zijn voor alle Nederlanders, daarbij bedenkend dat het religieuze karakter van de tweede dag al heel snel verloren is gegaan. Tot op de dag van vandaag vieren we dus kerstmis, of we gelovig of ongelovig, christen of heiden zijn. De betekenis is voor velen verloren gegaan, maar de religieuze druk is een ergernis voor verschillende bevolkingsgroepen.

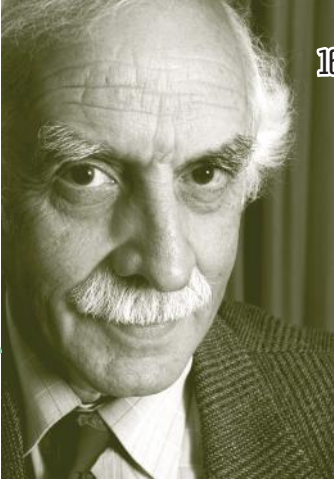
JODEN EN MOSLIMS In onze multiculturele maatschappij zijn de joden en de moslims min of meer gedwongen met het in oorsprong christelijke kerstfeest mee te doen, terwijl zij daar veel moeite mee hebben en tegelijkertijd zien dat hun belangrijke feesten, als het Suikerfeest en het Offerfeest, niet als officiële feesten in de Nederlandse samenleving worden aanvaard. Joden, die al eeuwenlang in de christelijke wereld hun weg moesten zoeken, hebben een bijzondere oplossing door in de kersttijd Chanoeka te vieren, waarbij acht dagen lang elke dag een lichtje meer aangestoken wordt ter herdenking van de tempelwijding. Voor moslims ligt de zaak wel wat

KERSTAL EN KERSTBOOM

Franciscus van Assisi die leefde in de 13^e eeuw wordt de uitvinder van de kerststal genoemd. Al eerder werd in de kersttijd een kribbe tijdens de liturgieviering op het altaar

geplaatst, maar de traditie zegt dat Franciscus het zo formuleerde naar zijn medebroeders: “Ik wil dit jaar in Greccio Kerstmis vieren. Ga voor mij uit en doe precies wat ik je nu zeg. Ik wil de geboorte van het kind van Betlehem zo gestalte geven, dat wij met onze eigen ogen kunnen zien in welke pijnlijke en behoeftige omstandigheden hij ter wereld gekomen is, ik wil zien hoe hij daar lag in een kribbe op stro, tussen een os en een ezel.” De kerstkribbe is in katholieke kring niet meer weg te denken en gaf het kerstgebeuren kleur. De reformatie deed hier niet aan mee. Samen met katholieken werden ze de traditioneel oprukkende kerstboom. Vooral in Duitsland kwam de kerstboom, van oud-Germaanse oorsprong, in zwang ten tijde van de Romantiek eind 18e eeuw. In de loop van de 19e eeuw waaide het gebruik van kerstbomen over naar de rest van Europa, maar lang bleven katholieken en protestanten zich daartegen verzetten. Toch staan vandaag de dag voor sommige kerken kerstbomen, als symbool van het licht.

ERIC JURGENS

OP DE WOLKEN DES HEMELS?

Was Jezus de Mesjiách, de Messias? Christenen vinden van wel. Zij noemen hem de Christus, de gezalfde in het Grieks, die het Rijk van Gerechtigheid vestigen zal, op de Jongste Dag.

Hoezo gezalfd? Door wie dan? Zalving was teken van uitverkiezing, Samuel zalfde David tot koning (1 Sam. 16). In die zin waren er dus vele christussen. Het is ook raar dat we een Grieks woord gebruiken voor een joods begrip. Wie zalfde Jezus? Alleen Maria, zuster van Lazarus (Joh. 12:3), toch?

En die christenen maar denken dat hij al gekomen is. Kent U het verhaal van de Mesjiách die eindelijk kwam? Vanzelfsprekend wordt de Gouden Poort van de stad voor Hem, na 1000 jaar, eindelijk weer ontsloten. Hij wordt daar ontvangen door de burgemeester. Deze neemt Hem even terzijde, en vraagt: "Vertel even, is dit uw eerste of tweede bezoek?"

Hoofdstuk 53 uit het boek Jesaja, geschreven tijdens de ballingschap in Babylon, 6e eeuw v. Chr. spreekt van. "De lijdende knecht des Heren, de Man van smarten". Deze tekst wordt in het christendom gezien als voorafschaduwing van Jezus. Je hebt eerder de neiging om te veronderstellen dat de evangelisten – zoveel jaren na dato als zij schreven - hun passieverhalen op dit passieverhaal hebben geënt. De profetie die uitkomt, altijd mooi.

In 1974 sprak ik, in het parlement van Israël, Sjoelamit Aloni, een bewonderenswaardige vrouw. Zij was oprichtster van de linkse burgerrechtenpartij 'Ratz', een afsplitsing van de Arbeiderspartij. Ik was toen PPR-Kamerlid, ook zo'n linkse afsplitsing, verwant. Ik vroeg haar ook naar haar geloof: geloofde zij echt dat de Mesjiách nog komen kan? Ja, zei ze, elke keer dat er op de deur wordt geklopt, dan kan Hij het zijn. Ik was ontroerd.

Huub Oosterhuis spreekt graag van een messiaans visioen, een hoop op "een nieuwe wereld, waar brood en recht en waardigheid en liefde is voor al wat leeft". Een sympathiek visioen om naar te leven. En velen van ons zetten zich – ieder op zijn plek - daarvoor in. Zo moge het immers zijn. Maar veel enger zijn die andere visioenen, de apocalyptische, waar Jezus komt op de wolken des hemels om te oordelen over ons. Het boek Openbaring is nooit mijn lievelingslectuur geweest. Zie hoe Albrecht Dürer ("De vier ruiters van de Apocalyps") het verbeeldde. Dürer leefde in tijden dat velen, ook Luther, meenden dat de eindtijd naderde. Zie ik die vier ruiters, dan wil ik die eindtijd al helemaal niet meer.

De geschiedenis van het christendom zit vol aankondigers van het duizendjarig rijk, dat het onrecht (en, al doende, de mensen) zou wegvagen ten gunste van een nieuwe aarde, een nieuwe mens. In 1535 bezetten de Wederdopers met geweld het stadhuis op de Dam, zelfmoordterroristen van toen. Zij verwachtten het Laatste Oordeel en wilden tevoren de mensheid zuiveren. Zij eindigden op het schavot. Zo moge het zijn. In de Islam vertonen zich ook zulke symptomen. De wereld is pas goed als iedereen leeft naar de normen van Koran en sharía. Alle middelen worden gebruikt, ook

extreem geweld. Men wacht dus niet de jongste dag af, maar gaat meteen aan de slag. Als je bedenkt dat de Koran pas geschreven is na de inneming van Jeruzalem door de Arabieren in 638 (vandaar dat Abraham en Jezus er in voorkomen), dan is zo'n beroep op de openbaring in Mekka (632) even misplaatst als dat op het boek Openbaring. Zo moge het dus niet zijn.

anders. In de strenge Islam is het verboden mee te doen met een vreemde godsdienst. Toch is het niet te voorkomen dat gematigde moslims, en vooral hun kinderen, kerstboom en kerstversiering leuk vinden en langzaam de feesten waarderen en meevieren, op de wijze zoals ook niet-christenen op dit moment kerstmis vieren. Er zijn dus moslims die Kerst gewoon leuk vinden. "Nou," zegt Ali, een gematigde moslim, "ik associeer Kerst wel met gezelligheid, ook al ben ik moslim. Kerst verbindt. Vanuit mijn werk wordt er elk jaar een kerstdiner georganiseerd en dat is elke keer op toerbeurt bij een andere collega thuis. Op die manier leer je je collega's op een andere manier kennen." Voor velen is het kerstverhaal een louter seculier gebeuren. Dan kan het gezien worden als een Nederlandse feestdag, puur voor de gezelligheid. Voor een ander deel heeft Kerst nog zeker wel een religieuze lading. En ook met deze groep delen moslims iets heel belangrijks: Jezus (Isa). Een significant verschil in theologische benadering van deze persoon is dan wel dat de ene groep hem ziet als God of een bijzondere mens, en de ander als Profeet, maar beiden zien hem als een enorme inspiratiebron.

CO
LU
MN.

GEVLUCHT & BESCHADIGD

Paus Franciscus heeft iedere parochie in Europa gevraagd een vluchteling gezin op te nemen. Op de vlucht gaan, aankomen in een land met een andere religie en cultuur is één ding. Daar integreren een tweede. Soms gaat het ernstig mis. In Duitsland was in 2015 iedere tweede jongere die door Bureau Jeugdzorg uit huis werd geplaatst, een vluchteling. In 2013 was dit al iedere derde jongere. Geen eenvoudige zaak dus. Hieronder het verhaal van het vluchtelingenmeisje Liah, 16 jaar oud.

“Of ik ooit ga vergeten wie ik eigenlijk ben?” Deze gedachte maakt Liah bang. Toch zit ze nu in spreekkamer 501 van de organisatie voor vrouwenrechten en zegt heel nuchter: “Ik

wil er in ieder geval een succes van maken, hoe dan ook.” Liah houdt van haar ouders. Maar ze weet dat ze niet naar hen terug kan gaan. Bij hen zijn is levensgevaarlijk. Haar echte naam haat zij. Liah is de naam, die zij voor deze geschiedenis gekozen heeft. Zij is rijper dan een meisje van zestien. Nu al zeven maanden leeft Liah in een “therapeutische woongroep voor minderjarigen in gewelds- en crisissituaties”. Zes meisjes tussen dertien en zeventien jaar zijn daar thans. Zij hebben geweld ondervonden van haar ouders of zich daar onvoldoende tegen kunnen beschermen. Veel meisjes moeten zó sterk beschermd worden, dat zij hier anoniem verblijven. Daarom blijven hier de namen van stad en instelling ongenoemd.

De laatste twee jaar heeft Liah in verschillende woongroepen geleefd. Het was telkens hetzelfde: steeds op de vlucht voor haar ouders, die haar manier van leven verachtten, haar wilden opsluiten en autoritair opvoeden. Maar in de crisisinstellingen voelde zij zich ook niet vrijer. Na kortere of langere tijd leek haar dan de onvrijheid thuis toch nog beter te dragen. Zo pendelde zij langer dan een jaar tussen haar familie en de verschillende onderkomens die jeugdzorg voor haar regelde. Ook in de meisjeswoongroep voelt Liah zich “als een cirkel die in een vierkant geduwd moet worden”.

DE TWEDE MOEDER Wat Liah hier houdt, is haar persoonlijk begeleidster. We noemen haar Gabriëlle. Deze vrouw is voor haar als een moeder, zegt Liah. Bij haar kan zij zichzelf zijn. Met haar discussieert ze over politiek. Haar vertelt ze over haar problemen met school en jongens. “Avondeten”, galmt Gabriëlles stem door de kamers. Mobieltjes weg. Het is 18 uur, de enige maaltijd waarbij de hele woongroep zich rond de tafel verzamelt. Soms zwijgen ze allen, eten hun bord haastig leeg en vragen of ze van tafel mogen. Soms wordt er veel gepraat, maar nooit door elkaar. Wie graag wat wil zeggen, steekt de hand op. Als de meisjes terug naar hun kamer gaan of TV gaan kijken, schrijven de persoonlijk begeleidsters dagrapporten. Voor iedere bewoonster is er een aparte bladzijde,

waarop haar gedrag, haar stemming, haar streefdoelen bijgehouden worden. Het dagelijkse leven in de woongroep is bedoeld om de meisjes voor te bereiden op een terugkeer naar haar gezin dan wel een zelfstandige woonvorm. Dat is een lange weg. Veel meisjes hebben verwaarlozing meegemaakt, zegt Gabriëlle. Ze hebben één van haar ouders verloren, zijn seksueel misbruikt of het slachtoffer geworden van psychisch of lichamelijk geweld. Als gevolg daarvan: zelfmoordneigingen, angst-

leven: geen mobieltjes tot 2 uur en tijdens de maaltijden, pas vanaf 4 uur TV kijken, uiterlijk om 9 uur moeten de oudsten weer thuis zijn. Eerst kloppen voordat je iemands kamer binnengaat. Gesprekken over seksueel misbruik horen thuis bij de therapie, niet aan de eettafel. Liah vindt veel regels erg lastig, vooral dat zij niet gewoon dingen uit de koelkast mag pakken. Of dat ze haar kamer moet afsluiten, als ze het huis uitgaat, omdat een van de medebewoners steelt. De woongroep is er toch voor, dat zij zich vrij kan voelen, vindt ze.

Vroeger waren zulke regels voor Liah een reden naar haar ouders terug te gaan. Want toch niet alles bij hen was slecht. “Je krijgt een jong poesje” beloofde haar moeder en Liah kreeg het. Maar dan schreeuwde haar moeder: “Je zult onvruchtbaar worden en blind” en Liah vertrok weer. “Als je dat niet wilt, hoef je geen hoofddoek te dragen” zei haar vader. “Je bent een hoer en een schande voor ons” beet hij haar toe, als ze dan echt geen hoofddoek droeg. En weer liep zij weg. “Wij houden van jou”, zo verklaarden zij plechtig.

Toen een van haar broers haar op een dag openlijk op straat vastpakte, huilde van woede en dreigde haar in opdracht van haar ouders te doden, werd het Liah duidelijk waartoe haar familie in staat is.

stoornissen, agressiviteit. Wanneer er een nieuw meisje bij komt, letten de persoonlijk begeleidsters op een goede mix: twee anorexia-meisjes aan dezelfde tafel bijvoorbeeld gaan elkaars neigingen versterken. Hoe duidelijker de symptomen zijn, hoe gemakkelijker het is voor de begeleidsters. Maar ook des te moeilijker voor de meisjes om ieders stoornissen te verdragen.

VERVLOEKT EN GESLAGEN

De huisregels zijn gericht op een gestructureerd dagelijks

“Kom asjeblief terug”. Na hoogstens één dag sloegen de lieve woordjes om in beschuldigingen en handen mepten op haar in. Zo vertelt Liah, en Gabriëlle gelooft haar. Haar verhalen checken is een zaak van jeugdzorg en politie, vindt Gabriëlle.

De jeugdzorg kon Liah's heen en weer trekken niet begrijpen. “Zo erg kan het daar toch niet zijn, als je er telkens naar teruggaat”, hadden ze tegen haar gezegd. Maar volgens Gabriëlle kan niemand beter dan Liah zelf beoordelen, waarom zij niet meer thuis kan wonen. Liah: “Ik ben als een hond, die door de hand van het baasje gevoed en geslagen word. Dat heb ik allemaal op de koop toe genomen om nog eens een keertje door mijn moeder in de armen genomen te worden.”

Met thee voor het slapen gaan, warme kruiken en lichtslingers vechten Gabriëlle en haar collega's tegen de geesten van de nacht. Desondanks worden zij vaak wakker gemaakt, moeten een meisje troosten, tot rust brengen, weer in bed stoppen. Ook Liah heeft dit ritueel nodig.

Hoe sterk en verstandig zij overdag ook is - als de stilte van het donker intreedt, kan zij angstvoorstellingen maar moeilijk scheiden van de werkelijkheid. De begeleidster moet dan onder het bed kijken en in de kast, moet de spiegel omdraaien en ervoor zorgen dat Liah's teddybeer zijn gezicht naar het matras keert. "Anders schrik ik, als ik wakker word en hij mij aankijkt", aldus Liah.

BEHOUD VAN CONTROLE "Ik slaap als een waakhond", zegt Liah. "Ik wil de controle niet verliezen, ik raak in paniek, bang dat ik niet meer wakker zal worden". Maar vroeg of laat is de vermoeidheid toch sterker. Vaak heeft ze dan nachtmerries. Dikwijls wordt ze wakker en denkt dat ze doodziek is. Gabriëlle zegt dat het van de verwensingen komt, die Liah's ouders tot nog maar een paar weken geleden stuurden per sms: "Als je de pil neemt, ga je dood", stond er in. Of: "Ik heb in een droom gezien, dat je in het graf lag en de drek rondom je waren je zonden!" De begeleidsters hebben die berichten gezien. Liah zegt dat zulke

kreten bij haar thuis normaal zijn. Ze probeert haar ouders te begrijpen: "Mijn vader houdt van mij, maar hij zal nooit de manier accepteren waarop ik graag wil leven. En mijn moeder kent geen ander leven dan dit".

Als ze te laat uit school kwam, beschuldigde haar vader haar ervan dat ze met jongens was geweest. Op een gegeven moment had ze dit dan ook werkelijk gedaan. Uit trots. Steeds vaker werden haar ouders handtastelijk. Toen een van haar broers haar op een dag openlijk op straat vastpakte, hilde van woede en dreigde haar in opdracht van haar ouders te doden, werd het Liah duidelijk waartoe haar familie in staat is.

Bij de politie had Liah telkens weer aangifte gedaan. Tegen haar ouders wegens lichamelijk geweld, tegen haar broer wegens bedreiging met moord. Steeds opnieuw werd het onderzoek gestaakt wegens gebrek aan bewijs. Liah zegt dat haar vader lacht om de overheid. Gabriëlle bevestigt dat de jeugdzorg zich door hem laat intimideren. Stipt komt haar vader naar de halfjaarlijkse voortgangsbesprekingen,

altijd zonder haar moeder, en laat zich daar van zijn beste kant zien. Als het bureau jeugdzorg haar verblijfplaats aan haar ouders wil meedelen, heeft Liah aanvankelijk geen bedenkingen. Sinds twee maanden heeft ze daar veel spijt van, want plotseling is het mediacontact verbroken: geen telefoontjes, geen berichten, zelfs geen verwensingen. Helemaal geen contact meer hebben ervaart Liah als volstrekt verlies van controle over haar situatie. Iedere dag dat het stil is, groeit haar angst: "Zouden ze nog verdrietig zijn, nu ze ingezien hebben dat ik niet terugkom? Of zijn ze al bezig de familie te activeren en begonnen met plannen maken?", zo vraagt zij zich in haar dagboek angstig af.

EEN PLAATS DIE NIEMAND KENT

Vaak, op weg naar school, draait zij zich om omdat ze denkt dat haar vader achter haar kan lopen. "Dat voelt dan als een klein hartinfarct", zegt ze. Gabriëlle vertelt dat ze Liah's angsten lange tijd niet juist kon inschatten. Gaandeweg begon zij het te begrijpen: "Het aanzien van de familie gaat uit boven de liefde voor de dochter". Gabriëlle brengt de politie op de hoogte. Zo komt het tot de regeling met de organisatie voor vrouwenrechten. Hoe groot is het risico door haar ouders vermoord te worden? Niemand kan Liah de zekerheid geven dat het niet zal gebeuren.

Als Liah uit spreekkamer 501 komt, is ze ontspannen. De organisatie voor vrouwenrechten zal haar voor de komende periode samen met bureau jeugdzorg begeleiden. Intussen zal bekeken worden of haar ouders uit de ouderlijke macht ontzet kunnen worden - of toch minstens of hen het recht op kennis van de verblijfplaats van hun dochter ontnomen kan worden, zodat ze haar spoor niet verder kunnen volgen. Dan pas zal Liah haar thuis kwijt zijn. "Ik wil eindelijk een nieuwe start maken en alles achter me kunnen laten", zegt ze. Het lopende schooljaar wil zij nog afmaken. Haar vader heeft haar telkens weer ingeprent dat zij niets kan en als huisvrouw ook niets hoeft te kunnen. Maar zij weet dat zij er een streep onder moet zetten om dan haar leven zelf in de hand te nemen. Gabriëlle zal haar helpen de verhuizing voor te bereiden, een nieuw mobieltje te kopen, het contact met de oude kennissenkring langzaam af te bouwen. Na deze laatste opname komt dan een andere woonplaats in zicht. Een plaats, die niemand kent. En zodra ze 18 jaar is, zal ze eindelijk ook haar naam veranderen. Misschien gaat ze dan echt Liah heten. ●

© Publik-Forum / Mariënburg Magazine

Dit artikel verscheen eerder onder de titel "In eurer Welt kann ich nicht sein", in het Duitse tijdschrift Publik-Forum (9 september 2016, Nr 17, blz. 40 – 43). Nederlandse vertaling en bewerking: Ad Krijnen.

DE VERLOSSER

IN DE KINDERVIERING VROEG DE VOORGANGER OOI: WIE KENT
JOHAN CRUIJFF? VELE KLEINE HANDJES SCHOTEN DE LUCHT IN.
'WAT WETEN JULLIE VAN HEM?'

COLU MNT KERST

De kerstvieringen zijn weer in zicht. Tijd om even stil te staan bij wat Kerstmis eigenlijk betekent. Die vraag kreeg een lerares van een middelbare school. Wat gebeurt er nou met Kerstmis: wordt ie nou geboren of gaat ie nou dood, vroegen de leerlingen. En ie is dan Jezus natuurlijk. De lerares had het wel allemaal op een rij. Natuurlijk is Kerstmis het geboortefeest van Jezus die, verwekt middels een onbevleete ontvangenis, wordt geboren uit zijn maagdelijke moeder Maria.

Hier schoof de lerares lelijk uit de bocht. Zij wist niet dat paus Pius IX in 1854 plechtig dit dogma uitriep, waarbij bedoeld werd dat Maria als moeder van een bijzonder kind, in de schoot van haar moeder Anna zelf werd ontvangen zonder de erfzonde. Die verwarring is wereldwijd en lijkt niet meer opgelost te kunnen worden.

Maar goed, Kerstmis wordt gevierd en de advent is de voorbereidingstijd daarop. Veel parochies hangen de adventskrans op en de lerares, die zelf de erfzonde niet kende, wist wel alles van zo'n krans. Met een collega hing ze die krans op en stak de eerste kaars aan. Andere collega's snaptten het weer niet, klaagden over de slordigheid van die twee en staken alle kaarsen maar aan...

Hij was een beroemde voetballer, hij had rugnummer 14, en hij werd De Verlosser genoemd.

Toen stelde hij de lastige vraag hoe het bij zijn geboorte gegaan zou zijn. Die kinderen waren toen zelf nog niet eens geboren, maar ze kwamen er best uit. Hij was geboren in een Amsterdamse volkswijk, in een arm gezin, en de burens kwamen op bezoek - maar ook de voorzitter van Ajax natuurlijk. Hij kreeg cadeautjes: een voetbal, voetbal-schoentjes en een contract van Ajax. Vanzelfsprekend.

Op zijn vraag of het echt zo was gegaan merkte een slimmerik op: 'Ik denk van niet, ze wisten toen toch nog niet dat hij zo'n goede voetballer zou worden?'

Toen plaatste hij naast het geboorteverhaal van deze JC, dat van die andere JC / Verlosser. Was dat wel echt gebeurd of ook 'verzonnen'?

Het laatste natuurlijk. De Bijbel is immers geen geschiedenisboek, dat snaptten die kinderen. Maar wat ze nu ook snaptten, was dat dat geboorteverhaal van Jezus, ook al was het niet echt zo gebeurd, toch iets betekende. Het werd pas veel later opgeschreven en zei - net als hun verhaal over Cruijff - heel veel over de man die het betrof.

Dat hij onder armoedige omstandigheden ter wereld kwam, had natuurlijk alles te maken met het feit dat hij oog en oor had voor de armen om hem heen. Zo waren ook de herders vast en zeker in het verhaal terechtgekomen omdat Jezus later zelf een goede herder genoemd werd. Herders werden met de nek aangekeken, maar omdat Jezus niemand te min vond was het geen wonder dat die herders als eersten welkom waren in de stal.

De koningen, of wijzen, waren dan weer wat lastiger. Maar bij zo'n belangrijk iemand als Jezus hoorden natuurlijk ook bijzondere mensen op bezoek te komen. Was hij zelf ook niet een soort van koning?

Zo gingen ze ook nog even verder met de engelen: die komen van God, en Jezus werd toch Gods zoon genoemd? En de ster was een teken van het licht dat Jezus in het leven van zoveel mensen had gebracht.

Zo, al vragend, denkend en zoekend, waren die kinderen een heel eind op weg om de Bijbel te begrijpen: verhalen van mensen over mensen, niet letterlijk zo gebeurd, maar wel herkenbaar en veelzeggend. Voor mensen van toen, maar ook voor ons, mensen van nu. Ik was stiekem een beetje jaloers op zo'n bevrijdende manier van geloven bij die kinderen. ●

DE WERELD VOLGENS GNRAMPFS

ERGENS LIGT ER EEN WERELD OPEN, EEN WERELD VOL GRAPPEN EN VERMAAK, OMDAT NIEMAND ZORGEN HEEFT, IEDEREEN 'S AVONDS TEVREDEN GAAT SLAPEN MET EEN VOLLE MAAG. ER TIJD IS VOOR GEZELLIGHEID IN DEZE WERELD. DE WERELD VOLGENS GNRAMPFS.

Een imaginaire wereld waar liefde heerst, vrede, verdraagzaamheid, welvaart, oprechtheid.

Een wereld waar mannen en vrouwen, bejaarden en kinderen, gekleurd of bleek, samen leven in vriendschap. Continenten, landen, regio's zijn zonder grenzen en iedereen blijft op zijn plaats omdat de wereld er goed is. Eten en drinken in overvloed, besmettelijke ziekten zijn vrijwel onder controle, schoon water voor iedereen binnen handbereik, aan alle basisbehoeften is voldaan. Geen kind sterft meer aan ondervoeding. Geen vrouw vlucht meer voor verkrachting en oorlog. Oude mensen worden liefdevol opgenomen in familieverband. Stad en dorp zijn veilige havens. Mensen leven in harmonie met elkaar en de natuur om hen heen. De aarde wordt zorgvuldig beheerd.

Dit is de wereld volgens Gnrampfs.

Een niet bestaande wereld en utopie tegelijk, want de realiteit is anders: 'De rijkste 62 mensen bezitten even veel als de armste 3,6 miljard... Dit is niet de imaginaire wereld van Gnrampfs, dit is de reële wereld van u en mij en al die anderen vandaag de dag: 62 mensen bezitten even veel vermogen als de armste 3,6 MILJARD arme sloebers. En dan betekent arm ook echt arm: geen fatsoenlijk huis met een kraan voor helder schoon water, niet weten of je vandaag te eten hebt, geen of volstrekt onvoldoende medische zorg, onderwijs, vervoer. Het rijtje dat begint met *geen* is lang. En 62 extreem rijken weten van gekkigheid niet hoe ze de dag in hun weelde moeten doorbrengen. Dagobert Ducks, zich rondwentelend in hun zwembaden en pakhuizen vol rijkdom. Zo kan het toch niet

bedoeld zijn op deze prachtige aarde? Mijn pen stokt.

Wat kun je nog meer zeggen over zoveel ongelijkheid, over zoveel onrechtvaardigheid, over zoveel geluk en goud dat er blinkt tegenover zo oneindig veel ellende, ziekte, honger en verderf? Is het dan gek dat er "gelukszoekers" zijn die wegvluchten uit zulke rampgebieden, uit zulke mensonterende omstandigheden, uit verwoesting. Omdat ze door oorlog en/of voedseltekort niet weten of ze er morgen nog zullen zijn. En ja, wij kunnen die grote stromen vluchtelingen of zoekers naar beter niet aan. Ieder jaar een aantal nieuwkomers ter grootte van een flinke provinciestad, die je van inkomen moet voorzien, van huisvesting, van medische zorg, van onderwijs, etc. Dat kan niet, dat houden wij, ook in dit rijke Nederland niet vol. Tegelijkertijd bezuinigen we op ontwikkelingshulp. Dan is de cirkel rond. Armoede blijft armoede en mensen gaan op zoek naar beter. Het beloofde land, Europa.

Ik geloof nog steeds als enige oplossing in hulp ter plaatse. Niet zomaar geven, nee, met de handen uit de mouwen van de plaatselijke bevolking. Vooral de vrouwen in die gebieden willen wel. Kleine plaatselijke projecten, tegelijkertijd ondersteund met grotere projecten voor schoon drinkwater, onderwijs, wegen. Als die 62 extreem rijken hun aandacht, kennis en rijkdom eens zouden richten op deze 3,6 miljard medemensen. En als de politiek met zijn oorlogszuchtige generaals die gebieden nou eens bij voorbaat zou beschermen tegen krankzinnige criminelen als IS en Boko Haram, en dic-

tatoriale, puissant rijke families die alleenheersers zijn in hun regio uit eigenbelang. Dan maken we een kans om deze grote crisis enigszins in goede banen te leiden.

De wereld volgens Gnramps zal er wel nooit komen, het tegengestelde is eerder waar, maar afgeven op zogenaamde “gelukszoekers”, die evenveel recht hebben op een fatsoenlijk bestaan als wij, lijkt mij naast nutteloos en maatschappelijk voor onrust zorgend, helemaal uit den boze.

Kort geleden was ik bij de presentatie van het rapport naar onderzoek over armoede in Nederland, en wat de gezamenlijke kerken bijdragen om dit probleem enigszins te verzachten voor hen die in armoede aan de deur kloppen. U vindt dat misschien gek, maar ik raak dan geëmotioneerd. Mijn hart speelt op, mijn geweten knaagt, mijn verontwaardiging groeit. Aanwezig waren ook een keurige mevrouw in een scootmobiel en Carola Schouten, politica Tweede Kamer voor de ChristenUnie.

De zwijgzame mevrouw in de scootmobiel nam plotseling het woord en vertelde uit haar eigen povere bestaan. Schrijnend om te horen hoe waarheid en schaamte samen waren gegaan in haar leven. Waarheid over niet rond kunnen komen, geen bezoek durven ontvangen, geen bloemetje op tafel, geen

*Een niet bestaande wereld en utopie tegelijk,
want de realiteit is anders: 62 mensen
bezitten even veel als de armste 3,6 Miljard...*

uitje zo nu en dan. Schaamte over haar armoede. Eén van die rond de miljoen medeburgers die hun eigen bijdrage aan de zorgkosten van 385 euro per jaar niet kunnen betalen. Die gewoon geen geld in reserve hebben om naast het maandelijks overleven dat ‘schamele’ bedrag op tafel te leggen. Hoe vaak hebben de kerken daarin mensen bijgestaan?

Mevrouw Schouten vertelde over de armoede die zij gekend heeft in haar eigen leven. Zij was aanwezig, betrokken, omdat zij die ondergrens kent uit eigen ervaring. Carola vertelde hoe zij benaderd werd door een mevrouw die buiten eigen schuld in financiële nood was geraakt, tengevolge van een te strakke uitvoering van regels door een overheidsinstantie. Zij heeft ingegrepen vanuit haar machtspositie als landelijk bekende politica. De mevrouw die haar hulp zocht en vond is door haar goed geholpen. Goed werk, Carola Schouten! Maar ik riep: “Schande!” Niet om de actie van mevrouw Schouten. Nee, schande omdat je, als je de weg niet weet in het labyrint van

De wereld volgens Gnramps zal er wel nooit komen, het tegengestelde is eerder waar, maar afgeven op zogenaamde “gelukszoekers”, die evenveel recht hebben op een fatsoenlijk bestaan als wij, lijkt mij naast nutteloos en maatschappelijk voor onrust zorgend, helemaal uit den boze.

LEON GOERTZ

LELLETJE

regelgeving door de overheid, letterlijk de weg kwijtraakt en verdwaalt in hulpbehoevendheid, en ten onder kunt gaan door financiële nood buiten je eigen schuld.

Opvallend was het ruime aandeel van allochtone medeburgers die aan de poort van kerk en samenleving aankloppen omdat zij financiële zorgen hebben. Nu ken ik ook de verhalen van

“gelukszoekers” die denken hier alle luxe te kunnen oprapen. Die nooit gewend waren aan overvolle schappen, uitpuilende reclames, winkels en internetwinkels vol aanlokkelijke luxe-artikelen. Die mensen bezwijken aan de verlokkingen van onze rijke westerse samenleving. Tja, eigen schuld? Of een gebrek aan begeleiding om hen goed in te burgeren, wegwijs te maken, eigen verantwoordelijkheid te leren nemen als disgenoot aan een overvolle tafel.

Dit rapport van Kerk in Actie heeft nogmaals de vinger op de zweer gelegd die armoede heet.

Een zweer ontstaan door verschillende oorzaken. Je zult er maar last van hebben. ●

Ze is er wel, maar niemand weet waartoe ze dient. De oorlel. Omdat ze er nu eenmaal toch is, wordt ze in de loop der tijd voor uiteenlopende doeleinden gebruikt. Zo zegt de medicus: Vaste prik, een bloedvat voor mij. Nu we toch aan het prikken zijn: Ma prikt er een gaatje door en versiert haar prinsesje door er een belletje aan te hangen. De pedagoog vindt het een uitstekend middel om het beet te pakken en een deugniet mores te leren. De juwelier gebruikt het om zijn diamant te exposeren.

Zo wordt dat lelletje van amper een vierkante centimeter toch een opvallende verschijning. Men kan uitrekenen hoe men de overige vlakten en onderdelen van het lichaam kan exploiteren om het nog leuker te maken dan het al is.

Naast de versiering van ons lichaam worden verder lege vlakken en stille ruimten opgeleukt met van alles en nog wat. Het begint met de woning. Een paar muren en een dak boven het hoofd zijn niet genoeg. De muren worden behangen, de ruimten volgestopt met hebbedingetjes van uiteenlopende aard en smaak. Een kale muur op straat wordt met spuitbussen bewerkt, de pleinen volgepropt met kunstwerken en de stilte gevuld met klanken: van gekakel tot de mooiste symfonieën. Zo weten mensen in alle windstreken hun leven met een eindeloze variatie aan klank en kleur te versieren. Deze versierkunst vindt ook haar neerslag in geloofsboeken en religieuze samenkomsten om het geschenk van het leven op te leuken.

Allemaal samen zijn het uitingen van levensvreugde en technieken om ook in bedreigende omstandigheden het kwaad te weren. Of het nu de rituelen van de hindoes aan de Ganges zijn, die van de moslims in Mekka, van de joden bij de Klaagmuur, de katholieken in Lourdes of op het Sint Pietersplein, steeds weer gaat het om de versiering van ons lijfelijk leven, om alles naar eigen smaak dragelijk te maken. Met kerstmis wordt dat lijfje zo uitbundig bedolven onder toeters en bellen, dat het even zoeken is om het lelletje terug te vinden waaraan we onze sier kunnen ophangen.

COL
LU
MN.

*Nadat hem in een droom een engel van de
Eeuwige verschenen was,
die hem zei te vluchten, stond hij op en week
nog diezelfde nacht
met het kind en zijn moeder uit naar Egypte.*

(naar Matteüs 2, 13-14)

